

Äldreomsorg – är det att ta hand om varandra?

Nils Gustavsson

Förändringarna i samhället har på flera sätt ändrat villkoren också för pensionärerna. Till stor del innebär detta att de fått det bättre. Men något har också gått förlorat och det innebär att det i dag kan vara svårare för de äldre att ha god kontakt med dem som tillhör en yngre generation.

Nils Gustavsson som är socialombudsman i Pensionärernas riksorganisation – PRO – framhåller i denna artikel vad pensionärerna själva i sina organisationer kan göra för att tillgodose de äldres behov av ett aktivt liv och av gemenskap med andra.

Äldreomsorgen i det historiska perspektivet kan tecknas så att barnen i hög grad hade det direkta ansvaret för att de äldre, som inte av egen kraft kunde försörja sig, åtminstone fick tak över huvudet och något att äta. Beskrivningen av detta förhållande visar i många fall, att de äldre fick utstå mycket lidande i den beroendeställning de hade till den efterkommande generationen. Så sent som under 30-talet var de rättigheter de äldre kunde räkna med i ekonomiskt hänseende från samhället så begränsade, att den dåvarande fattigvården i de flesta fall fick ta stor del av ansvaret. Men det var en bidragsform full av förödmjukelse och möjligheter till stort godtycke av de, som bestämde. Någon egentlig trygghet var inte att räkna med – varken från samhället eller från anhöriga.

Under en lång följd av år har politikerna arbetat på att tillförsäkra bla pensionärerna en sådan ekonomisk trygghet att man under tiden som pensionär i stort sett skall kunna klara sig själv. Till det ansvar som staten tagit har också tillkommit en rad åtaganden från både landsting och kommun som mer och mer gjort det möjligt att som pensionär få anpassa

levnadsvillkoren till ett för den enskilda människan riktigt sätt. Till den ekonomiska bilden skall givetvis också läggas ATP-reformen som efter snart 20 år börjar ge full effekt.

Skulle bilden av pensionärernas förhållanden med den här beskrivningen vara ljus och helt utan fläckar?

I viss mån kan svaret bli jakande. Jämfört med gamla tider, har vi fått det mycket bättre men det har tillkommit nya faktorer som gör bilden mera splittrad.

Låt mig nämna några:

Under en följd av år har industrien varit föremål för strukturrationaliseringar som i det här sammanhanget har inneburit att många har skiljts från sina föräldrar för att bege sig till andra orter med större möjligheter till arbete. Där har man kanske bildat familj och på det sättet har kontakten föräldrar–barn kommit att bli annorlunda mot gamla tider. En annan tendens i samhället kan sägas vara den i många avseende inbyggda jekten i de löneaktiva åldrarna – man har, trots minskad arbetstid, kanske mindre tid över till t ex sina föräldrar.

Beskrivningen av dessa förhållanden är naturligtvis mycket allmänt hållen men ändå kan den vara anledning till ett annat betraktelsesätt i avseende på kontakter människor emellan. Företrädesvis då personer som har kommit upp i pensionsåldern.

I stället för att tala om kontakter mellan föräldrar–barn kanske vi skall tala om kontakt mellan äldre.

För att börja någonstans kan organisationerna bli utgångspunkt för ett resonemang. Pensionärs-

.....

I stället för att tala om kontakter mellan föräldrar – barn kanske vi skall tala om kontakt mellan äldre.

.....

.....
För pensionären är det av mycket stor betydelse att man håller sig vital på det ena eller andra sättet.
.....

organisationen är idag en stor folkrörelse där PRO har upp emot 400 000 medlemmar, en organisation som finns i alla kommuner och som har som en av sina uppgifter att samla människor för att man tillsammans skall uppleva något positivt. Att pensionsorganisationen har en mycket stor uppgift i det hänseendet vittnar i mycket hög grad det nästan 100%-iga deltagandet när föreningen kallar till möte.

På mötet kan man göra nästan allt. Men ett av de viktigaste inslagen är möjligheten att knyta kontakter och att få prata med varandra. Samtalen kan i många fall bli livligare och mera nyanserade eftersom ett långt liv också ger många infallsvinklar. Månadsmöten är den vanligaste formen och är vanligtvis upptakten till många andra verksamheter som ibland kan vara enbart förströelse men också ha en mera målmedveten inriktning.

Några exempel:

Många har under sin löneaktiva del inte haft tid eller möjlighet att resa utomlands. PRO arbetar med en studiecirkel Lär – Spar – Res som ger en god insikt i det lands förhållanden som man skall besöka och man kan tex genom att träffas höst och vår några kvällar i månaden under lång tid ha nöje av den resa man kanske gör under sommaren.

Vitalitet är ett begrepp som återkommer då och då. För pensionären är det av mycket stor betydelse att man håller sig vital på det ena eller andra sättet. Musik är en gemensam nämnare – teater en annan – schack eller kortspel kan vara mycket stimulerande – och den sortens verksamhet är mycket etablerad i våra föreningar. Men det som man ofta tänker på är att hålla kroppen vital – och det gör man bäst genom gymnastik och motion. PRO bedriver inom dessa områden en mycket omfattande verksamhet där pensionsgymnastik, promenader av olika slag, dans och mycket annat håller konditionen på en bra nivå.

Den här beskrivningen gäller verksamhet för eta-

blerade medlemmar men naturligtvis är det så att PRO inte får tag i alla sina medlemmar för medverkan i aktiviteter av olika slag. PRO har också ett annat problem – att få tag i alla nyblivna pensionärer så att de så fort som möjligt får kontakt med sina nya kamrater och den verksamhet PRO bedriver.

Den delen av verksamheten är kanske viktigare än mycket annat. PRO är också på god väg att skapa resurser för att informera dessa nytillkommande om den mångfasetterade verksamhet som kan erbjudas av PRO. Utlandsresor är nämnda men väldigt många har också upptäckt det vackra som finns i Sverige.

Inte minst informationsverksamheten på arbetsplatserna, kontakter med personalgrupper av olika slag, möjligheten att få gå till skolan och berätta om sitt liv som pensionär, allt medverkar till att den allmänna synen på pensionären förändras och kan också bidra till att man söker upp organisationerna.

PRO har också många uppgifter för sina medlemmar.

Förströelse och underhållning har redan nämnts och den verksamheten kräver att många hjälper till. Men det finns också en annan kanske allvarigare sida i verksamheten, nämligen intressefrågorna. Där behövs många medlemmar som på olika nivåer i samhället skall föra fram PRO:s synpunkter. Med detta följer utbildning med olika inriktningar, samhällskunskap varvade med specialkunskaper, en verksamhet som i hög grad är förlagd till PRO:s kursgård Gysinge i Gästrikland.

Arbete i den allmänna formen – lönearbete – är ett avslutat kapitel för pensionären. Men ett annorlunda varierande arbete väntar pensionären. Här har vi angett några verksamheter men det finns många, många fler.

Skillnaden mellan löneaktivt arbete och pensionsarbete kan sägas ligga i att som pensionär får jag göra vad jag vill, när jag vill och i den utsträckning jag själv vill. Det är en bra utgångspunkt, kanske bättre än någon annan. Äldre kan också göra mycket för varandra, kanske mer än vad olika generationer kan göra och pensionsorganisationerna kan vara den fasta grund pensionären har att starta ifrån.